

Crònica raonada d'un gran desgavell

Martí Domínguez

La desconexió valenciana

Toni Mollà

216 pp., 2014

València, PUV

Josep Pla indicava en un article quin era al seu parer el gran perill del periodisme d'opinió: «És molt més difícil descriure que opinar. Infinitament més. A la vista d'això, tothom opina». Pla pensava que havíem de passar l'espill stendhal·lià per la realitat, sense alterar-la amb les nostres opinions, i que el perill del columnisme era evident: un excés d'opinió i una manca de descripció. Segons Pla, el columnista parla de tot, opina de tot, i sovint sense massa fonaments.

No és el cas de Toni Mollà, que és un bon sociòleg i els seus articles tenen aquest contingut d'anàlisi seriosa, rigorosa i contrastada. Més que opinar, descriu i analitza. O com ell diu, és un «opinador informat». Però també té molt bona fusta periodística; per tant, la seua prosa transparent i la seua facilitat per a anar desglossant el catàleg de desgavells de la societat valenciana el fa sempre interessant de llegir. Mollà, amb el seu recull d'articles, deixa palès un testimoni lúcid i molt crític d'aquests tristos anys

de la història dels valencians. Una visió, comptat i debatut, molt dura i depriment.

En comparació a molts altres columnistes, on tot naix del jo (la realitat filtrada pel que els passa, que si un viatge, que si una lectura, que si un premi), Mollà és prudent i molt pudorós, i la tercera persona és la forma més utilitzada. No entra en articles costumistes, en descripcions paisatgístiques, en notes de color local, en peces literàries: tot el que hi ha és matèria sociopolítica. Com diu Josep Lluís Gómez Mompert en el pròleg del llibre: «L'escriptura del periodisme d'opinió de Toni Mollà és directa, amb frases curtes i adjectius adients, oracions plenes de sentit i fins i tot de saviesa, a voltes a tall d'aforismes».

En qualsevol cas, el títol ja és indicatiu: *La desconexió valenciana*, i no debades un dels temes més recurrents és el del model comunicatiu. El primer article comença amb un fort atac a Amadeu Fabregat, publicat en 1995, i acaba amb un nou recordatori, en un article del 2013, on Mollà rememora de nou l'autoodi i la frivolitat de Fabregat: «C9 va ser un gran somni. També la gran oportunitat perduda. Potser des del primer dia. El nostre primer director general, a proposta socialista, sempre va treballar per a ell mateix i, darrere la seva hiperbòlica frivolitat formal, amagava la seva aposta pel negoci i el tripijoc amb la dreta rànica i anticatalanista». Però de seguida també denuncia la col·laboració dels dirigents espanyols i catalans respecte a aquesta «desconexió»: «La croada contra la xarxa de repetidors va arrencar amb el ministre Barrionuevo –tan partidari de la guerra bruta– i l'aplaudiment del president de la Generalitat Valenciana Joan Lerma, que sempre va tenir mentalitat de governador civil. Però va continuar, no ho oblidem, amb els ministres catalans José

Montilla i Joan Clos... El PP com sempre va perfeccionar les polítiques vergonyoses d'un PSOE més pendent de l'Espanya cerealista i subsidiària que de la dorsal mediterrània que tant aporta a la caixa comuna».

Els articles dedicats a la situació catatròfica de la comunicació al País Valencià són excel·lents, per la lucidesa i actualitat. En efecte, el resultat és que els valencians ens hem quedat «sense senyal» i no ha passat res (o quasi res). Primer fou TV3, després C9, seguit de CatRàdio... S'ha produït un desmantellament del país en tota regla: un «aïllacionisme feudalitzant», diu Mollà, on sembla que es vol tornar a l'Espanya centrípeta, a l'Estat Feudal, en el qual els valencians sempre hem estat bons vassalls.

Per tant Mollà és valent a denunciar que allò ve de lluny: que Lerma i els socialistes valencians varen preparar el terreny al posterior desembarcament de Zaplana (amb Sánchez Carrascosa de director de C9!), seguit de Francisco Camps (amb Pedro García i la Gürtel) fins a l'esperpent final del tancament de la televisió, encara del tot incompreensible per a molts valencians. Així les coses ens explica els diferents esdeveniments polítics ocorreguts al llarg de quasi una dècada. Corrupteles, misèries, analfabetisme disfressat de valencianisme, espoli de les arques públiques, tot va apareixent per les planes de *La desconexió valenciana*: Gürtel, Emarsa, Brugal, visita del Papa (que Mollà qualifica de «borratxera celebrativa per la visita del cap de l'antiga Inquisició»), America's Cup, Fòrmula 1, víctimes del metro, els grans esdeveniments que posarien València al mapa, la delirant gestió del València CF, l'IVAM i Consuelo i Rafael Blasco i el seu fill «multipluridisciplinari», àlies Rablaci, el *eje de la prosperidad* d'Esperanza-Camps-Mata, *la ruta*

valenciana del malbaratament... Totes les vanaglòries («política megafallera») i tot el «fangar sense fons», tot allò que ens ha conduït a aquesta situació actual i dramàtica, amb un president de la Generalitat il·legítim i uns consellers anònims i, en general, incompetents.

En realitat, aquests articles reflecteixen dramàticament dues coses cabdals: primer el poc pes dels valencians en el context polític espanyol, el poc que els importem i el poc que comptem amb nosaltres, i segon, la vacuïtat del nostre poble, la nostra proverbial lleugeresa, el menfotisme que ha permès la reiterada colla d'impresentables que ens governen o ens han governat.

Baltasar Gracián escrivia en un dels seus amargs aforismes: «Llevaban por cascabeles cabezas de valencianos». Això ho sentència també Mollà amb una frase contundent: «El terreny estava preparat en un país on l'hegemonia simbòlica dels sectors més obscurantistes i antiintel·lectuals ha fet de la ignorància i el menfotisme individualista armes d'abducció massiva». Certament, els valencians hem estat abduïts per l'obscurantisme i la ruqueria més carrinclona, potser voluntàriament. I així, el sociòleg, el pensador, el ciutadà que és Mollà constata amb desolació el seu exili: «Tots nosaltres som, a les hores d'ara, estranys en terra pròpia i, tanmateix, productes d'ella mateix: valencians cansats i desnortats enmig d'un món heretat que passa avall i un altre més o menys imaginat que no arriba».

Evidentment, una prosa en excés descriptiva i analítica pot restar de vegades intensitat persuasiva a la peça articulista. És el risc de l'anàlisi i l'observació científica. També és cert que el desgavell del que es parla és de tal magnitud que potser no cal molta més retòrica. Però Toni Mollà també

destaca amb la primera persona. I potser hauria de cultivar-la més. No és un retret, sinó un comentari animant-lo al comentari més íntim i personal. I això s'aprecia plenament en dos articles.

El primer es titula «L'avi de Rita Barberà». Per a sorpresa del lector, Mollà canvia el registre i ens explica que és fill de Meliana, on el besavi de Rita Barberà, Miquel Nolla Bruixet, originari de Reus, va fundar una fàbrica de taulells. «Del senyor Miquel en va néixer un altre Miquel –conegut a Meliana com “el senyoret”–, avi matern de la popular alcaldessa de València». Toni Mollà explica que durant la guerra civil intentaren matar-lo, i que el seu avi i un parell d'amics van fer guàrdia cada nit durant un any al davant de la casa del senyoret, malgrat ser republicans afiliats al Partit Autonomista de Blasco Ibáñez. I continua: «En acabar la guerra, el meu avi patern va ser condemnat a uns quants anys de presó que va complir a sant Miquel dels Reis, de delictes inexistents i sense que ningú intercedís per ell». I diu: «Potser sense el meu avi i aquells amics haurien mort el senyoret, i Rita Barberà, amb tota probabilitat, mai no haguera existit».

I, tanmateix, no fou així. A hores d'ara l'alcaldesa de València és una de les més bel·ligerants opositores a la memòria històrica, negant-se a l'exhumació de restes de republicans, o volent destruir la fossa comuna del cementiri de València, on descansen molts morts de la repressió franquista. Una desmemòria que contrasta amb la manca de memòria de Mollà sobre el seu avi, a qui no conegué, perquè «quan va sortir de la presó va fugir a França, i, és clar, no em va poder donar l'afecte i la tendresa que jo, igual que Rodríguez Zapatero, trobo a faltar».

El segon article que vull destacar es titula «Càrrec i consciència» i retorna de

nou al territori de la memòria: «El destí va voler que la megabeatificació de màrtirs del bàndol nacional espanyol coincidís, després de 75 anys de recerca, amb el descobriment del lloc on reposen les restes del meu oncle Cándido Orts Muñoz, germà gran de la meua mare, caporal de la 64 Brigada Mixta de l'Exèrcit Republicà, desaparegut en combat el 18 de juny de 1938 entre els termes municipals de Sarrión i Puebla de Valverde, a la província de Terol, durant la defensa de les posicions republicanes que intentaven frenar l'avanç franquista cap a Catalunya i el País Valencià». Mollà hi fa un sentit i bonic homenatge al seu oncle, soterrat en algun lloc d'aquelles serres, mentre a Tarragona es beatifiquen el 522 «màrtirs de la persecució religiosa». En aquestes planes més íntimes és on, al meu parer, Toni Mollà aconsegueix la més gran profunditat i excel·lència.

El llibre es clou amb tres assaigs de més llargària «Nosaltres, els indígenes», «Entorn general i mercat interior als Països Catalans» i «Joan Fuster i nosaltres», que potser desentonen una mica del to general del llibre, però que aprofundeixen d'una manera més elaborada en els temes tractats anteriorment.

Siga com siga, al darrere de l'obra periodística de Toni Mollà hi ha una actitud il·lustrada, de servei al poble, un desig manifest de portar llum a una societat necessitada d'idees i de reflexió. Com escrivia Joan Fuster, en un article memorable titulat «Ensenyar el cul cada dia»: «Escriure, per mi, és opinar. No sóc poeta, ni novel·lista, ni dramaturg. I opinar és ensenyar el cul cada dia. Com que les opinions professionals són escasses, has d'opinar forçosament, sovint: és el drama de l'article periodístic. I et disperses sense voler. [...] És igual.

L'important és “influir” d'alguna manera en un àmbit de lectors. Per “influir” no entenc “adoctrinar”: més aviat, incitar a la reflexió.» Aquest és, al capdavant, el gran mèrit de *La desconexió valenciana* de Toni Mollà, que incita a la reflexió i ens fa pensar. □

La identitat com a cultura política

Pau Viciano

La formació d'una identitat. Una història de Catalunya

Josep Fontana

320 pp., 2014, Vic, Eumo Editorial

Va ser el 1934, fa vuitanta anys, que eixia a la llum el primer volum de la *Història de Catalunya* de Ferran Soldevila. S'afegia així a la *Història nacional de Catalunya* que, en 1922, havia començat a publicar Antoni Rovira i Virgili. Tot i les semblances entre aquestes iniciatives —les dues obres sintetitzaven les aportacions historiogràfiques més valuoses en una perspectiva modernitzadora—, el cert és que la història de Soldevila era la primera escrita per un historiador reconegut i de formació acadèmica. Des d'aleshores s'han publicat diverses històries de Catalunya i dels Països Catalans, però es tractava d'empreses col·lectives, en diversos volums, que confiaven cada període cronològic a un especialista. No ha estat fins ara que un altre historiador de

trajectòria científica prestigiosa, anant més enllà del seu reducte acadèmic, com va fer aquell il·lustre medievalista, ha emprès el repte intel·lectual d'escriure tot sol una nova història de Catalunya, des dels seus orígens carolingis fins a l'actual procés sobiranista. Un veritable mestre en l'època contemporània com Josep Fontana ha assumit, així, una tasca que difícilment pot rebre una altra qualificació que titànica: endinsar-se en el bosc de personatges, fets i processos del passat per fer-los intel·ligibles al lector actual. Però no es tracta només de divulgar, de fer accessibles els coneixements històrics, sinó de dotar-los de sentit per als seus conciutadans. La bona història, al capdavant, sempre parla del present. I, de fet, com el mateix Fontana reconeix, la idea d'escriure el llibre va sorgir arran de la gran manifestació independentista del 2012, una mobilització de base popular que se situava en el mateix solc que la de 1977, en una llarga continuïtat d'afirmacions col·lectives que van molt més enllà de la conjuntura actual. L'historiador el que pretén és explicar el llarg procés de construcció d'una consciència catalana que es troba en el rerefons dels esdeveniments que formen l'escuma política del present.

Aquesta història de Catalunya, doncs, està animada per una «intenció última» que comparteix el tremp cívic de Soldevila. Òbviament, des d'una concepció de la història i uns posicionaments ideològics molt diferents, tant com poden ser-ho els referents marxistes i el republicanisme liberal. Unes diferències que no exclouen el reconeixement del mestratge que, en uns moments molt difícils, va representar l'obra i la dimensió cívica de Soldevila, a qui Fontana no dubta a situar al costat de Vicens Vives i de Pierre Vilar. Entre la història de